

ارزیابی مؤلفه‌های امنیت شهری بر پایه رویکرد ساختارگرا

موردشناسی: شهر ارومیه

مصطفی محمدی ده چشمه^۱ هادی علیزاده^۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۴/۱۰/۰۴

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۰۲/۳۰

*****

چکیده

امنیت یکی از ارکان اساسی دستیابی به یک جامعه سالم و داشتن شهرهای پایدار می‌باشد. در این راستا هدف از مطالعه حاضر ارزیابی مؤلفه‌های امنیت شهری بر پایه رویکرد ساختارگرا از نگاه شهروندان در شهر ارومیه می‌باشد. این پژوهش با رویکردی کاربردی و به شیوه «توصیفی-تحلیلی» انجام شده که با استفاده از روش پیمایشی با ابزار پرسشنامه امنیت در فضاهای شهری را در قالب نظریه ساختاری در سه بعد بنیادی، دینامیک و ایمنی در شهر ارومیه مورد تحلیل قرار داده است. جامعه نمونه پژوهش ۳۲۲ نفر از شهروندان شهر ارومیه می‌باشند که براساس فرمول عمومی کوکران به صورت تصادفی ساده انتخاب و مورد پرسش قرار گرفته‌اند. میزان پایایی سازه‌های پژوهش ۷۳ درصد و میزان روایی آن به میزان ۷۱ درصد ارزیابی شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش و متناسب با اهداف پژوهش از آزمون‌های همبستگی، آزمون T و تحلیل تشخیص در قالب نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد اولاً ارزیابی ارتباط بین مؤلفه‌های تبیین کننده امنیت از دیدگاه ساختارگرایی در شهر ارومیه حاکی از آن است که این مؤلفه‌ها دارای همبستگی درونی بالایی برای تبیین مقوله امنیت در شهر ارومیه می‌باشند. ثانیاً ارزیابی اولویت مؤلفه‌های امنیت از دیدگاه ساختاری برای بسترسازی و تبیین امنیت در فضاهای شهری در ارومیه بیان گر اولویت مؤلفه بنیادی در امنیت شهری با توجه به اختلاف از میانگین مبنای پایین ۰/۰۸۵۸ به نسبت مؤلفه دینامیکی با ۰/۳۵۷۵ اختلاف از میانگین و مؤلفه ایمنی با ۰/۳۹۸۲ اختلاف از میانگین مبنای می‌باشد و ثالثاً پیش‌بینی فرایند تحقق امنیت شهری در شهر ارومیه از طریق مؤلفه‌های منتخب نشان می‌دهد که مؤلفه ایمنی با میزان لامبدای ۰/۲۰۱ و میزان پیش‌بینی کلی ۰/۵۰۲ دارای پیش‌بینی قوی‌تر و بهتری به نسبت سایر مؤلفه‌ها برای تحقق امنیت در فضاهای شهری ارومیه می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: امنیت شهری، مؤلفه بنیادی، رویکرد ساختارگرا، شهر ارومیه

*****

۱- استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده سئول) m.mohammadi@scu.ac.ir

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز Std.hadi@gmail.com

۱- مقدمه

توزیع نشده‌اند و برای داشتن نگرش بهتر به مبحث امنیت بایستی عوامل ایجاد ناامنی در فضاهای شهری را جستجو و مورد شناسایی قرار داد (نوبینیا، ۱۳۸۸: ۹). بنابراین امنیت شهری از دیدگاه‌های گوناگون در فضاهای شهری مورد ارزیابی قرار گرفته است و این مسئله نشان می‌دهد که عوامل متعددی می‌تواند ریشه در بروز ناامنی در فضاهای شهری داشته باشد (محمدی ده چشمه، ۱۳۹۲: ۶۹). لازمه داشتن یک جامعه فعال و پویا با ابعاد پایدار منوط به داشت امنیت در آن می‌باشد. این مسأله در کنار برآورد نیازهای اساسی از ارکان اصلی پایداری در رشد و توسعه شهرها نیز قلمداد شده است (کولتر و همکاران، ۲۰۱۰: ۲).

با توجه به مسائل یاد شده و لزوم توجه به امنیت در فضاهای شهری، در مطالعه حاضر شهر ارومیه به عنوان بستر مورد مطالعه ارزیابی شده است. این شهر به عنوان مرکز استان آذربایجان غربی در چند دهه اخیر با پذیرش انواع قومیت‌های کرد، مسیحیان آشوری و ارمنی برای سکونت در این شهر و افزایش میزان حاشیه نشینی در مناطق شمالی و شمال غربی و جنوبی شهر بستری مناسب برای ایجاد فضاهای ناامن و ناهنجار به واسطه افزایش تعصبات قومی و عقیدتی میان آذری‌ها و سایر قومیت‌ها و درگیری‌ها و افزایش میزان جرم در این شهر گردیده است. تعصبات قومی، عدم توزیع متوازن منابع و امکانات در سطح شهر، تعصبات عقیدتی و ایدئولوژیکی بین قومیت‌ها، عدم وجود زیرساخت‌های کالبدی پایدار در نواحی حاشیه نشین با تنوع قومیتی که منجر به ایجاد ناامنی و نارضایتی بین ساکنان گردیده است و نهایتاً عدم اعتماد شهروندان و قومیت‌ها به نهادهای تأثیرگذار و سیاست‌گذار شهری در مباحث مشارکتی به لحاظ مباحث عقیدتی و ایدئولوژیکی باعث بروز ناامنی و نارضایتی در بین شهروندان و کاهش سطح امنیت در شهر و نواحی یاد شده گردیده است. برای نمونه تشکیل نواحی ناامن شهری مانند زورآباد و مفت‌آباد گویای وضعیت ناهنجار و ناامن

امروزه با توجه به روند رو به تزاید شهرنشینی و رشد تصاعدی ریسک‌پذیری شهر و شهروندان در ارتباط با سوانح و مخاطرات، ضرورت اهتمام به مسئله امنیت به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم و تعیین کننده یک شهر خوب بیش از پیش احساس می‌شود و این چالش نظریه‌پردازان را بسوی یافتن تعریفی از شهر سالم، امن و پایدار سوق داده است. سازمان ملل در گزارش تقویت ایمنی و امنیت شهری که در سال ۲۰۰۷ منتشر کرده است ایمنی و امنیت انسانی را معادل حمایت از نیازهای حیاتی بشری یعنی آزادی از شرایط نامطلوب زندگی و نزدیک کردن انسان‌ها به آمال و آرزوهایشان معنا نموده است. این تفسیر از ایمنی و امنیت انسانی در بیانیه سال ۲۰۰۵ کپنهاگ دانمارک با تأکید بر تلاش برای از بین بردن گرسنگی و سوء تغذیه، ایجاد امنیت غذایی، توسعه و معاش زندگی، خدمات بهداشتی شامل آب آشامیدنی سالم، بهداشت و پناهگاه مناسب و مشارکت در زندگی اجتماعی و فرهنگی تکمیل شده است (سازمان ملل، ۲۰۰۹).

مرکز اسکان بشر سازمان ملل در سال ۱۹۹۸، روز جهانی اسکان (۱۱ فوریه هر سال) را با عنوان روز شهرهای امن‌تر برگزید. هدف این برنامه شکل بخشی به شهرنشینی پایدار از طریق حاکمیت شهری و برنامه‌ریزی در راستای بازدارندگی از بحران‌ها و مخاطرات شهری با رویکرد مراکز سکونت‌ی عاری از جرم، جنایت و ناامنی است (وان دن بگ، ۲۰۱۳) و این طرح به عنوان منشور اولیه جهانی برای ترفیع عدالت و امنیت شهری محسوب می‌شود (سازمان ملل، ۲۰۰۹). با این وجود تلاش‌های صورت گرفته در راستای برقراری امنیت شهری در مقیاس جهانی عموماً به جای تمرکز بر جرم و علل به خطر افتادن امنیت در فضاهای شهری با مجرم مقابله نموده‌اند. به جرأت می‌توان گفت که در هر فضای شهری مفروض، مقدار معینی از خشونت وجود دارد، اما خشونت‌ها در سطح شهر به طور تصادفی

1- UN, 2009

2- Van den Berg, 2013

- تحلیل میزان پیش بینی امنیت شهری توسط مؤلفه‌های تبیین کننده امنیت از نگاه ساختارگرا در شهر ارومیه

۲- مبانی نظری پژوهش

امنیت از ابتدایی‌ترین اصول در جهت دستیابی به استانداردهای مطلوب آسایش شهری است و اصولاً کیفیتی را در بر دارد که در آن شهروندان بدون هراس از هرگونه تهدید انسان ساخت و محیط ساخت، از زندگی در شهر ابراز رضایت دارند. از این منظر امروزه امنیت شهری ارتباط معناداری را با شاخصه‌های سلامت و کیفیت زندگی، و نابهنجاری‌های اجتماعی، مخاطرات محیطی و زیست محیطی و بحران‌های تکنولوژیک نشان می‌دهد. در مفهوم جامع امنیت شهری با رویکرد علوم رفتاری یعنی جامعه شناسی شهری^۱، آسیب شناسی اجتماعی^۲، جرم شناسی^۳ و روانشناسی محیط شهری پیوند معناداری دارد و بر این اساس می‌توان آن را بعد بین رشته‌ای امنیت دانست. جامعه شناسان از بعد امنیت در محیط شهر با عنوان آسایش (محمدی ده چشمه، ۱۳۹۱: ۶۵)، سلامتی اجتماعی و امنیت فیزیکی و روانشناسان از آن با عنوان سلامت روحی- روانی یاد می‌کنند (ربانی، ۱۳۸۵: ص ۱۷۱). جامعه‌شناسان امنیت شهری را ناشی از جامعه پذیری شهروندان و تعادل در دسترسی به امکانات و خدمات و فرصت‌های بهینه زندگی تفسیر و ناامنی را بر محور جنایت و اعمال خشونت‌آمیز و نابهنجاری‌های رفتاری تحلیل می‌نمایند. اچ کوینگ ناامنی رفتاری را در ارتباط با مسائل غیر اخلاقی، تهدید آمیز و هم جنس بازی تحلیل می‌کند (پوررضا، ۱۳۸۹: ص ۱۱۲).

اولسن در مقاله‌ای با عنوان «امنیت اجتماعی»: مفهوم، مرزها و ابهامات» از امنیت رفتاری و اجتماعی یاد کرده و معتقد است که امنیت اجتماعی را می‌توان به عنوان قابلیت از اجتماعات شهری برای حفظ کارکردهای شهری به

این نواحی در شهر ارومیه می‌باشد. مسأله بحران امنیت و افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی و قومیت‌گرایی به همراه مسأله حاشیه‌نشینی باعث شده است که این چالش در شهر به لحاظ مسائل امنیتی و اجتماعی به عنوان یکی از چالش‌های مدیریت شهری نیز قلمداد گردد. با توجه به مسأله یاد شده در فرایند تحقق امنیت شهری در شهر ارومیه، در مطالعه حاضر، مسأله تحقق امنیت از طریق مطالعه مؤلفه‌های رویکرد ساختارگرا در امنیت شهری ارومیه مورد ارزیابی قرار گرفته است. چرا که این رویکرد اولاً با نگاهی بنیادی به ارزیابی ناامنی‌های ایجاد شده از طریق عدم دسترسی برابر به منابع و امکانات و عقاید ایدئولوژیکی می‌پردازد. ثانیاً از دید دینامیکی فرایند تحقق یا عدم تحقق مناسب شاخص‌های کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی که منجر به ایجاد ناامنی در فضاهای شهری در ارومیه می‌شود را بررسی می‌کند و نهایتاً عملکرد نهادها، وضعیت سلامتی و پایداری زیرساخت‌های کالبدی که منجر به بروز ناامنی و کاهش سطح امنیت در فضاهای شهری می‌شود را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. بنابراین در مطالعه حاضر تلاش شده است در قالب سه هدف تحلیلی به ارزیابی اهمیت مؤلفه‌های دیدگاه ساختارگرا در امنیت شهری در فضاهای شهری ارومیه، تحلیل ارتباط و همبستگی بین مؤلفه‌های تبیین کننده امنیت شهری در ارومیه و پیش‌بینی امنیت در فضاهای شهری ارومیه از بین مؤلفه‌های دیدگاه ساختارگرا پرداخته شود.

۱-۱- اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش مطالعه حاضر ارزیابی مؤلفه‌های امنیت شهری بر پایه رویکرد ساختارگرا در شهر ارومیه می‌باشد که در سه هدف جزئی مورد بررسی قرار گرفته است.

- تحلیل میزان ارتباط درونی مؤلفه‌های تبیین کننده امنیت شهری از نگاه ساختارگرا در شهر ارومیه

- تحلیل میزان اولویت مؤلفه‌های تبیین کننده امنیت شهری از نگاه ساختارگرا در شهر ارومیه

1- Urban Sociology

2 - Social pathology

3- Criminology

4- Societal Security

بر رابطه امنیت و توسعه، شرایط لازم برای توسعه پایدار شهری را شامل برقراری امنیت داخلی، برقراری آزادی و سیاست خارجی مناسب می‌داند و معتقد است امنیت، فرهنگ توسعه است (رهنمایی و پور موسوی، ۱۳۸۴: ص ۱۲۳).

فیکر هرگونه ناهنجاری در فضای شهری را مقدمه نامی به شمار آورده و انبوهی جمعیت جوان در شهرهای بزرگ را خطری برای امنیت پایدار شهری می‌داند. به نظر وی مسائل عمده کلانشهرها مهاجرت فزاینده روستا-شهری و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ، بی‌تردید حاشیه‌نشینی و جمعیت فقیر شهری است که می‌تواند به ناپایداری امنیتی منجر شود (فالكس، ۲۰۱۰: ص ۱۲).^۳ تأمین امنیت مهم‌ترین نیاز برای درک، شناخت و استفاده از مواهب محیط است. این نیاز از عدم احساس خطر شروع می‌شود. بر این اساس آبراهام مازلو^۴ نیازهای انسانی را به دو گروه نیازهای اساسی یا اولیه و نیازهای برتر دسته‌بندی و در سلسله مراتبی آنها را از قوی‌ترین تا ضعیف‌ترین ردیف می‌کند. در پایین‌ترین سطح (سطح بنیادین) از نیازهای انسانی که قوی‌ترین آنها نیز محسوب می‌شود (دغاغله و کلهر، ۱۳۸۹: ص ۱۸). نیازهای جسمانی و به دنبال آن نیاز به ایمنی و امنیت قرار دارد. به امنیت از نظر جان‌لنگ سه بعد کلان روانی، فیزیولوژیک و بعد جسمانی را در برمی‌گیرد (افروغ، ۱۳۹۰: ص ۱۱۲). بررسی نیازهای انسانی مشخص می‌سازد که مفهوم امنیت تمامی سطوح نیازهای انسانی را در بر نمی‌گیرد اما رابطه تنگاتنگی با سایر سطوح نیازهای انسانی در محیط برقرار می‌کند. با توجه به مدل نیازهای انسانی از مازلو، امنیت می‌تواند با ابعاد مختلف نیازهای زیبایی شناختی، حرمت، حس مکانی، حس زیبا شناختی و... در رابطه تعاملی و رفت و برگشتی قرار گیرد (لانگ، ۲۰۰۵: ص ۳۲).^۵

منظور تأمین زندگی و سلامتی شهر و شهروندان و مدیریت نیازهای اساسی شهروندان در شرایط مقابله با فشارهای شهری تعریف نمود (اولسن و همکاران، ۲۰۰۷: ص ۶۹).^۱ وجه تفاوت غالب مطالعات جامعه‌شناختی و علم روانشناسی با علوم مکانی در بحث امنیت شهری، مفهوم «مکان» است. در مطالعات جامعه‌شناختی رفتار و کنش اجتماعی و در تحقیقات روانشناسی عموماً رفتار و کنش فردی به عنوان متغیری تابع کنکاش می‌شود، در حالی که در علوم مکانی کنش اجتماعی و پیامدهای فضایی آن در مکان در قالب روابط متقابل سنجیده می‌شود. شاخص‌ترین تحقیقات امنیت شهری و اکولوژی جرایم با رویکرد مکانی توسط جامعه‌شناسان مکتب شیکاگو انجام گرفته است (پلینگ، ۲۰۰۳: ص ۱۳۶۹).^۲ نظریه‌پردازان مکتب شیکاگو با در نظرگیری فرایندهای اجتماعی در ارتباط با مکان زندگی افراد، الگوهای متفاوت زندگی در فضاهای شهری را تحلیل و امنیت رفتاری را کیفیتی متشکل از خصیصه‌های مکانی زندگی و مشخصه‌های اجتماعی، فرهنگی، نژادی و اقتصادی افراد می‌دانند (شکوئی، ۱۳۶۹: ص ۱۳۶). جرم‌شناسان با وام‌گیری از اصول این مکتب معتقدند زاغه‌های شهری، محلات قدیمی، حاشیه‌های شهری، مراکز پرتراکم شهرها، محلات مهاجرین روستایی و گتوهای نژادی به عنوان فضاهای با ضریب امنیت رفتاری پایین شناخته می‌شوند (آلتمن، ۱۳۸۲: ص ۱۳۴). در مجموع دیدگاه‌های سنتی فقر شهری، مسکن غیر استاندارد، بیکاری، تضاد اقتصادی و توپوگرافی نابرابر اجتماعی، فرصت‌های نابرابر زندگی، سیاست‌گذاری نامتعادل شهری، رویکردهای نامناسب قانونی- مدیریتی و فقدان سرمایه اجتماعی را از مهم‌ترین عوامل ایجابی ناامنی رفتاری و تعیین کننده در ضریب امنیت در فضاهای شهری می‌دانند. در نگاه جدید به امنیت در شهرها به ویژه شهرهای با ریسک بالای ناامنی اجتماعی، سنجش فاکتورهای مداخله‌گر در نظم شهری و شکل دهنده به تهدید امنیت اجتماعی در بستر زمانی و مکانی آن از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد. نونزاد با تأکید

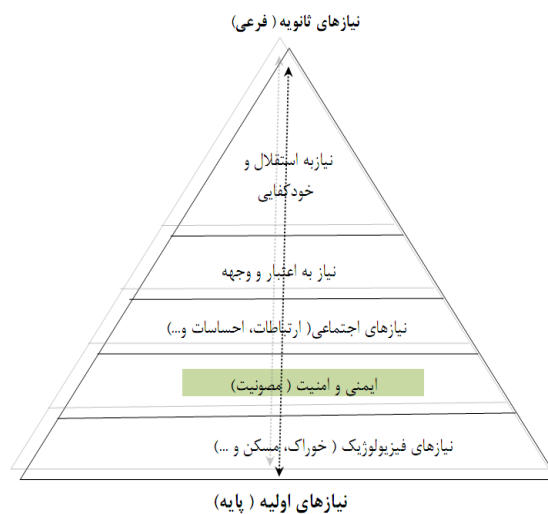
3- Flacks, 2010

4- Abraham Maslow

5- Lang, 2005

1- Olsen and others, 2007

2- Pelling, 2003

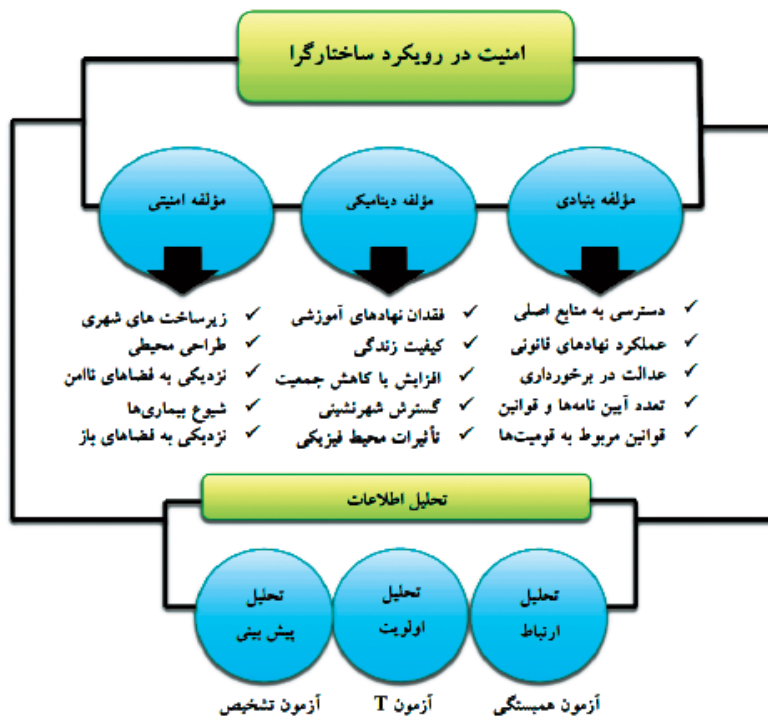
نگاره ۱: مثلث نیازهای انسانی مازلو

منبع: محمدی ده چشمه، ۱۳۹۰: ۱۳۵

نگاره ۲: عوامل اصلی رویکرد ساختارگرا در امنیت شهری
 منبع: بلیک و همکاران، ۱۹۹۶

در این دیدگاه عوامل بنیادی به عنوان یکی از فرض‌های اساسی جهت بروز ناامنی در شهرهای کشورهای در حال توسعه قلمداد شده است. این عوامل اشاره به مواردی چون دسترسی محدود به منابع انرژی، عدم دسترسی برابر به ساختارها و تشکیلات اولیه و منابع حیاتی دیگر و همچنین تضادها و نابرابری‌های موجود در بحث‌های اعتقادی و ایدئولوژیکی بین اقوام و اقشار مختلف شهری می‌باشد که می‌تواند به عنوان یک عامل راهبردی در ارزیابی میزان امنیت در شهرها قلمداد گردد. عوامل دینامیکی از جمله دیگر عوامل مؤثر در ارزیابی امنیت شهری در رویکرد ساختارگرا می‌باشد. این عوامل عمدتاً به مقوله‌های مهمی چون کیفیت زندگی شهری، دسترسی به خدمات و تحولات جمعیتی و شرایط و دگرگونی‌های شهرنشینی اشاره دارد. در حقیقت این عوامل به ارزیابی پویایی فرایندهایی اشاره دارد که در اثر عدم دسترسی برابر و عدم توزیع نامتوازن این فرایندها در قالب عوامل دینامیکی موجب بروز ناامنی و کاهش سطح امنیت در شهرها می‌گردد. عوامل تسهیل کننده ایمنی و امنیت از دیگر مؤلفه‌های مد نظر در رویکرد ساختارگرا در فرایند ایجاد امنیت در شهرها می‌باشد. فرایند طراحی فضاهای شهری و ساختار محیط کالبدی یا فیزیکی

در حوزه امنیت اجتماعی البته رویکردهای متفاوت و متعددی ارائه شده است که می‌توان به رویکردهایی مثل ایده‌آل گرایی و امنیت اجتماعی اثبات گرایی و امنیت اجتماعی، فراتاثبات گرایی و امنیت اجتماعی، رویکرد سیستمی و امنیت اجتماعی فیمنیسیم و امنیت اجتماعی اشاره کرد (کرافت و تریف، ۱۳۸۱: ص ۳۶۶-۳۶۱). در بین رهیافت‌های ارائه شده برای امنیت یکی از کاربردی‌ترین رهیافت‌ها، رویکرد ساختارگرا می‌باشد. داشتن رویکرد ساختارگرا بر مقوله‌ی امنیت، از جمله فعال‌ترین فلسفه‌های مکانی - فضایی در تحلیل مفاهیم انسانی در راستای موضوع ایمنی و امنیت در چند دهه اخیر محسوب می‌شود. مکتب فکری حاضر که از طریق رابطه بین سوانح، سطح توسعه و وابستگی اقتصادی جهان در حال توسعه نشأت می‌گیرد بر این اصل استوار است که افزایش گرفتاری‌های کشورهای جنوب بیشتر به سبب توجه افراد به امور اقتصاد جهانی، گسترش سرمایه داری و در حاشیه قرار گرفتن مردم فقیر است تا اثر حوادث ژئو فیزیکی (گیوه چس، ۱۳۸۱: ص ۳۸). از مهم‌ترین نظریه‌پردازان این رویکرد می‌توان به توبین و مونتز اشاره کرد که در سال ۱۹۹۷ با نگاهی ساختاری روند شکل‌گیری و تشدید آسیب‌های مکانی را متأثر از سه اصل عمده تحلیل کرده‌اند که در نگاره ۲ آمده است.

نگاره ۳: مدل مفهومی پژوهش

منبع: نگارندگان: ۱۳۹۲

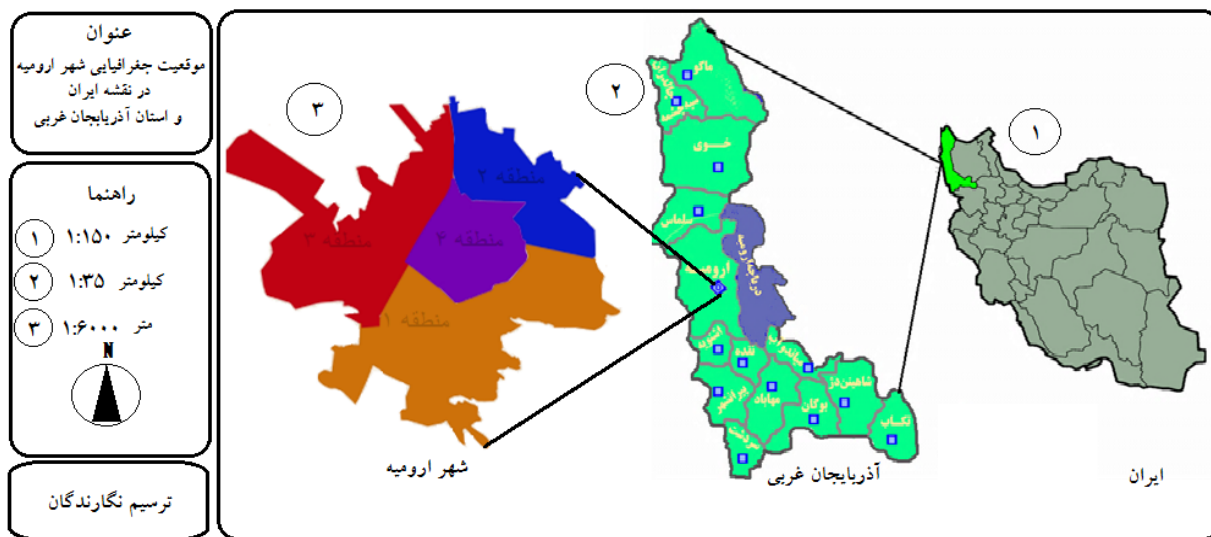
فضاهای شهری شهر ارومیه با لحاظ رویکرد ساختاری در امنیت شهری به انجام رسیده است. جهت دستیابی به اهداف تعیین شده؛ برای جمع آوری بخش توصیفی پژوهش از مطالعات و اسناد کتابخانه‌ای در باب موضوع پژوهش و برای بخش تحلیلی پژوهش با استفاده از روش پیمایشی و به شیوه پرسشنامه‌ای به تحلیل امنیت در فضاهای شهری ارومیه در سه بعد بنیادی، دینامیک و ایمنی از دیدگاه شهروندان پرداخته شده است. برای تحلیل داده‌های پژوهش از آزمون‌های آماری همبستگی پیرسون برای ارزیابی ارتباط درونی مؤلفه‌های امنیت در شهر ارومیه، آزمون T برای ارزیابی میزان اولویت مؤلفه‌های امنیت در شهر ارومیه و مدل تحلیل تشخیص برای پیش بینی فرایند تحقق امنیت در شهر ارومیه با توجه به مؤلفه‌های رویکرد ساختارگرا در قالب نرم افزار SPSS استفاده شده است. برای تعیین جامعه نمونه پژوهش با استفاده از فرمول عمومی کوکران^۱ با سطح اطمینان ۰/۹۵ و میزان تجانس ۰/۷؛ با توجه به جمعیت جامعه پژوهش ۳۲۲ نفر به روش

در شهرها، طراحی پایدار زیرساخت‌ها که بیشتر خود را در حوادث غیر مترقبه نشان می‌دهد و بروز بیماری‌های واگیردار و عدم شرایط بهداشتی و درمانی مناسب در شهرها که به خصوص در شهرهای کشورهای در حال توسعه و جهان سوم مشاهده می‌شود می‌تواند بسترساز بروز ناامنی در شهرها گردد (محمدی ده چشمه، ۱۳۹۰).

در حقیقت این رویکرد یک تفسیر همه جانبه از فرایند ایجاد ناامنی در شهرهای به خصوص کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد که می‌تواند در ابعاد مهمی ایجاد ناامنی و کاهش سطح امنیت در شهرها را بررسی کند. رویکردی که به صورت ساختاری نارسایی‌های شهرگرایی و شهرنشینی در شهرهای کشورهای در حال توسعه که کشور ما هم جزو آن هاست به نمایش گذاشته که هر کدام از این نارسایی‌ها بسترساز چالش‌هایی در فرایند امنیت شهری خواهد بود.

۳- روش شناسی پژوهش

مطالعه حاضر با هدف‌گذاری کاربردی و به روش «توصیفی - تحلیلی» در جهت تحلیل وضعیت امنیت در

منبع: ترسیم نگارندگان

نگاره ۴: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

اکثریت مردم ارومیه را ترک‌های آذربایجانی و نیز اقلیتی از کردها و مسیحیان (آشوری و ارمنی) تشکیل می‌دهند. طبق یک مطالعه از ترکیب قومی خانوارهای نمونه و مورد بررسی در سطح شهر ارومیه که در سال ۱۳۹۰ انجام گرفت نشان می‌دهد که ترک‌زبانان ۸۵٪ درصد خانوارهای نمونه را به خود اختصاص داده و کردزبانان حدود ۱۰/۵ درصد بوده‌اند. در این آمارگیری نمونه‌ای درصد آشوری‌ها، فارس‌زبانان و ارمنی‌ها در شهر ارومیه به ترتیب ۶/۷، ۱/۱ و ۵ درصد می‌باشد (شهرداری ارومیه، ۱۳۹۱). با توجه به افزایش میزان جمعیت قومیت‌ها و رشد نامتوازن شهر؛ حاشیه‌نشینی به عنوان یکی از چالش‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در ارومیه مطرح شده است. استفاده از نام‌هایی چون اسلام‌آباد، زورآباد، حسین‌آباد، مفتی‌آباد، مهدی‌آباد و علی‌آباد نشان از دسته‌بندی قومیت‌ها در این نواحی از یک سو و وضعیت بغرنج امنیتی در این مناطق به خاطر تداخل قومیت‌های ساکن و جناح‌بندی‌های آنها در این نواحی و کاهش ایمنی و امنیت اجتماعی به جهت ناهنجاری‌های ایجاد شده به واسطه تعصبات قومی و مذهبی به خصوص بین ترک‌های آذری شیعه مذهب با کردهای سنی مذهب مهاجر می‌باشد. حدود ۲۵ هزار نفر تاکنون طبق برنامه پنجم توسعه در

تصادفی ساده انتخاب گردید.

ارزیابی میزان پایایی سازه‌های پژوهش با استفاده از سنجه آلفای کرونباخ^۱ در قالب نرم افزار SPSS انجام شد. این میزان برای سازه‌های تشکیل دهنده مؤلفه بنیادی امنیت ۰/۷۳، برای سازه‌های مؤلفه دینامیکی امنیت ۰/۷۵ و برای سازه‌های ایمنی امنیت ۰/۷۱ محاسبه گردید. با توجه به این نتایج سازه‌ها از لحاظ پایایی مورد تأیید قرار گرفت. برای ارزیابی میزان روایی سازه‌ها نیز از طریق سنجه KMO در قالب آزمون تحلیل عاملی^۲ اقدام شد که به میزان ۰/۷۱ و در سطح مناسب ارزیابی گردید. مدل مفهومی فرایند انجام پژوهش در نگاره ۳ آمده است.

۳-۱- محدوده مورد مطالعه

شهر ارومیه به عنوان یکی از کلان‌شهرهای ایران، مرکز استان آذربایجان غربی و شهرستان ارومیه در شمال غربی ایران واقع است. این شهر طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ با ۶۶۸ هزار نفر جمعیت، دهمین شهر پرجمعیت ایران و دومین شهر پرجمعیت منطقه شمال‌غرب ایران به‌شمار می‌آید. ارومیه یک شهر چندقومیتی با ادیان و مذاهب گوناگون است.

1- Cronbach

2- Factor analyze

که آیا نگاه بنیادی، دینامیکی و امنیتی به ایمنی شهر ارومیه می‌تواند از نگاه ساختاری امنیت شهری را در این شهر تبیین کند.

نتایج بدست آمده حاصل از همبستگی درونی مناسب در بین مؤلفه‌های ارزیابی امنیت در فضاهای شهری ارومیه می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد همبستگی درونی مؤلفه‌ها با توجه به جامعه نمونه؛ اولاً در سطح ۰/۹۹ معنادار می‌باشد. ثانیاً این همبستگی برای مؤلفه‌های امنیتی در وهله اول اشاره به نحوه ساخت و طراحی فضاهای شهری دارد. در وهله بعدی، انتشار ناهنجاری‌ها از فضاهای شهری و حتی انتشار بیماری‌ها در شهر ارومیه با میزان بالای ۰/۷۳ با مؤلفه‌های دینامیکی امنیت که مواردی چون گسترش شهرنشینی و افزایش جمعیت که به تبع آن وجود و ساخت نواحی ناهنجار و حاشیه نشین را سبب می‌گردد؛ کمبود امکانات و نهادهای آموزشی در این نواحی شهری و در نتیجه کاهش کیفیت زندگی شهری در شهر ارومیه ارتباط و هم سویی مثبت و معناداری دارد. شاخص‌های بنیادی امنیت مانند وجود قوانین و آیین نامه‌های تبیین کننده امنیت، زیرساخت‌ها و امکانات و دسترسی برابر به منابع و امکانات که نقش به سزایی در تأمین امنیت شهری دارند

حاشیه ارومیه ساماندهی شدند که تنها در ۷ ماهه منتهی به دی ۱۳۹۲ با افزایش ساخت و سازهای حاشیه شهر ۷۵۰ هکتار به محدوده شهر اضافه شده که منجر به تخریب زمین‌های کشاورزی اطراف و همچنین ساخت‌های غیر متوازن و ناهماهنگ مختص قومیت‌ها شده است. مناطق اسلام‌آباد، زور آباد، علی‌آباد، مفتی آباد، حسین‌آباد حاجی پیرلو، وکیل آباد، کوی لاله سالار، قره باغ و روستاهای الواج و دیگاله مناطق حاشیه‌ای ارومیه را تشکیل می‌دهند که از قومیت‌های متعدد تشکیل شده‌اند (همان، ۱۳۹۱) و مکان‌های مستعدی برای بروز ناهنجاری‌های اجتماعی و کاهش امنیت در این نواحی قلمداد می‌گردند. در نگاره ۴ نقشه محدوده مورد مطالعه ارائه شده است.

۴- یافته‌های پژوهش

در مرحله تحلیل یافته‌های پژوهش متناسب با اهداف تعیین شده؛ ابتدا به ارزیابی ارتباط و همبستگی درونی مؤلفه‌های امنیت در فضاهای شهری شهر ارومیه از نگاه ساختارگرا اقدام گردید. هدف از این کار تحلیل ارتباط درونی و پیوستگی این مؤلفه‌ها جهت ارزیابی امنیت در فضاهای شهری شهر ارومیه و پاسخ به این سؤال است

جدول ۱: آماره همبستگی درونی مؤلفه‌های امنیت شهری در شهر ارومیه

مؤلفه امنیتی	مؤلفه دینامیکی	مؤلفه بنیادی	آماره
مؤلفه بنیادی	۰/۶۳۸	۱	همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	-	میزان معناداری
	۳۲۲	۳۲۲	جامعه نمونه
مؤلفه دینامیکی	۰/۷۳۸	۱	همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	-	میزان معناداری
	۳۲۲	۳۲۲	جامعه نمونه
مؤلفه امنیتی	۰/۷۳۸	۰/۵۰۷	همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	میزان معناداری
	۳۲۲	۳۲۲	جامعه نمونه

جدول ۲: تحلیل میزان اولویت شاخص‌های مؤلفه بنیادی در امنیت شهری ارومیه

رتبه	اختلاف از میانگین	انحراف از معیار	مقدار ویژه	شاخص‌ها	مؤلفه
۲	۰/۱۰۱	۱/۲۰	۲/۹۷	بروز ناهنجاری به علت عدم دسترسی به منابع اصلی همچون آب، برق و گاز در محل سکونت	مؤلفه بنیادی
۳	۰/۰۹۴	۱/۱۲	۲/۵۴	بروز ناهنجاری و کاهش امنیت عدم توجه نهادهای قانونی به مطالبات شهروندان	
۱	۰/۱۱۷	۱/۳۹	۳/۱۰	انزجار و بروز ناهنجاری به خاطر عدم عدالت در برخورداری از منابع مابین محلات شهری	
۵	۰/۰۸۷	۱/۰۳	۲/۰۶	تأثیر آیین‌نامه‌ها و قوانین و تعدد آنها در تشدید ناهنجاری‌ها و جرم و جنایات	
۴	۰/۱۰۲	۱/۲۲	۲/۲۳	بروز ناهنجاری به علت عدم رعایت عدالت در قوانین در زمینه قومیت‌ها و خرده فرهنگ‌ها	

منبع: محاسبات نگارندگان

جدول ۳: تحلیل میزان اولویت شاخص‌های مؤلفه دینامیکی در امنیت شهری ارومیه

رتبه	اختلاف از میانگین	انحراف از معیار	مقدار ویژه	شاخص‌ها	مؤلفه
۵	۰/۰۹۴	۱/۱۱	۲/۱۳	تأثیر فقدان نهادهای رفتاری و آموزشی در بروز ناهنجاری‌ها و ناامنی شهری	مؤلفه دینامیکی
۱	۰/۰۸۸	۱/۰۵	۳/۲۴	تأثیر میزان کیفیت زندگی افراد در بروز ناامنی‌ها و ناهنجاری‌های شهری	
۳	۰/۰۸۲	۰/۹۹۷	۲/۷۵	تأثیرات افزایش و کاهش جمعیت (ازدحام و سکون) در بروز ناهنجاری در فضاهای شهری	
۴	۰/۰۸۸	۱/۰۵	۲/۷۰	تأثیرات گسترش شهرنشینی در بروز ناهنجاری‌ها و ناامنی‌های شهری	
۲	۰/۰۹۷	۱/۱۶	۲/۹۲	تأثیرات محیط فیزیکی در بروز ناهنجاری‌ها و ناامنی‌های شهری	

منبع: محاسبات نگارندگان

خود در شهر ارومیه نیز با مؤلفه‌های دینامیکی و امنیتی ارتباط مثبت و معناداری را برای تبیین امنیت نشان می‌دهند. یکی از راهکارهای اساسی برنامه‌ریزی برای امنیت شهری از بُعد ساختاری در شهر ارومیه مشخص ساختن اولویت‌های برنامه‌ریزی جهت تعیین ضعف و قوت‌ها در مقوله امنیت شهری در شهر ارومیه می‌باشد. با بهره‌گیری از سنجه آماری T تک نمونه‌ای نسبت به این مهم اقدام شد. تحلیل میزان اولویت شاخص‌های مؤلفه بنیادی در امنیت شهری ارومیه از دیدگاه شهروندان نشان می‌دهد که متغیرهایی چون انزجار و بروز ناهنجاری به دلیل بی‌عدالتی

در برخورداری از منابع در محلات شهری با بروز ناهنجاری به خاطر عدم دسترسی به منابع اصلی و کاهش ناامنی به علت عدم توجه نهادهای قانونی به مطالبات شهروندان از دغدغه‌های اصلی شهروندان جهت توجه به امنیت در فضاهای شهری ارومیه از نگاه بنیادی آن می‌باشد. در حقیقت نگاه ریشه‌ای به امنیت در شهر ارومیه بیانگر این موضوع است که دسترسی متوازن به منابع و امکانات در تمامی نواحی شهری خود می‌تواند راهکاری در کاهش ناهنجاری‌ها و ناامنی‌ها و آشفته‌گی‌ها به خصوص در نواحی حاشیه‌نشین شمالی و غربی و حتی جنوب با نواحی دیگر

شهر ارومیه باشد.

می‌باشد.

تحلیل میزان اولویت شاخص‌های مؤلفه‌های امنیتی در امنیت شهر ارومیه بیشتر بر نوع ساخت شهری و کیفیت طراحی شهری در متن و حاشیه کالبدی شهر ارومیه صحت می‌گذارد. تأثیر نوع طراحی محیطی و کالبدی در بروز ناهنجاری‌ها به خصوص در محلات و مناطق چون اسلام آباد، حسین آباد و ... کمبود و فرسودگی زیرساخت‌های حیاتی شهری از جمله زیرساخت‌های ارتباطی و منابع در نواحی حاشیه نشین یاد شده و نواحی حاشیه ای متصل به جنوب شهر ارومیه، و اینکه همجواری فضاهای مسکونی با محیط‌های عمومی و باز در شهر ارومیه شاخص‌های مهم برای برآورد ایمنی و امنیت اجتماعی از بعد ساختاری آن می‌باشد؛ با توجه به مقدار ویژه بدست آمده می‌تواند دیدگاه و دغدغه‌ی شهروندان را به خوبی در این زمینه به نمایش بگذارد.

بعد از تشریح اولویت شاخص‌های تبیین کننده سه مؤلفه ساختاری امنیت شهری در شهر ارومیه، به تشریح اولویت نهایی سه مؤلفه اصلی رویکرد ساختارگرا در امنیت شهری ارومیه پرداخته شده است تا جمع‌بندی نهایی در زمینه تعیین اولویت‌ها انجام شود.

تحلیل میزان اولویت شاخص‌های مؤلفه‌ی دینامیکی امنیت در فضاهای شهری ارومیه از دیدگاه شهروندان نشان می‌دهد که کیفیت زندگی محیطی که آنها در آن زندگی می‌کنند و جمعیت ساکن چقدر می‌تواند در ایجاد فضاهای امن تأثیرگذار باشد. توجه به مقدار ویژه به دست آمده برای شاخص‌های بیان کننده مؤلفه دینامیکی مؤثر در امنیت شهری شهر ارومیه مؤید این امر است که میزان کیفیت زندگی افراد و تأثیر آن در بروز ناامنی‌ها با توجه به وضعیت نواحی حاشیه نشین و فقرنشین در مقایسه با نواحی مرفه شهری، تأثیرات محیط فیزیکی (کالبدی) در بروز ناامنی‌ها و نارضایتی‌های امنیتی و تأثیر افزایش و کاهش جمعیت در محلات و مناطق که به مقوله‌ی مهاجرت به نواحی شهری می‌پردازد، از نگاه دقیق می‌تواند به در هم ریختگی بافت یک دست جمعیتی محلات و مناطق شهری منجر شود. به مانند آنچه که در نواحی شمالی و شمال غربی شهری و حتی محلات جنوبی شهر ارومیه با ورود قومیت‌های گُرد اتفاق می‌افتد. اولویت‌های عمده از نگاه دینامیکی به مقوله امنیت شهری در شهر ارومیه که خود بیان کننده جریان و پویایی امنیت و یا بر عکس ناامنی در شهر ارومیه است

جدول ۴: تحلیل میزان اولویت شاخص‌های مؤلفه امنیتی در امنیت شهری ارومیه

رتبه	اختلاف از میانگین	انحراف از معیار	مقدار ویژه	شاخص‌ها	مؤلفه
۲	۰/۰۸۵	۱/۱۰	۳/۱۷	تأثیر فقدان یا فرسودگی زیرساخت‌های شهری (مثل زیرساخت‌های ارتباطی و خدمات شهری) در بروز ناامنی‌های شهری	رتبه امنیت
۱	۰/۰۹۲	۱/۱۳	۳/۴۳	تأثیر نوع طراحی محیطی و کالبدی در بروز ناهنجاری‌ها و ناامنی شهری	
۴	۰/۰۹۵	۱/۲۲	۲/۷۸	تأثیر همجواری محیط‌های مسکونی با محیط‌های ناامن در بروز ناهنجاری‌های شهری	
۵	۰/۰۹۶	۱/۱۵	۲/۰۹	تأثیرات بروز بیماری‌ها در بروز ناامنی و ناهنجاری شهری	
۳	۰/۰۸۸	۱/۰۵	۳/۰۱	تأثیر همجواری محیط‌های مسکونی با فضاهای عمومی و باز شهری	

جدول ۵: آماره T برای اولویت گذاری مؤلفه‌های امنیت شهری در شهر ارومیه

مقدار میانگین مبنا : ۲/۵						مؤلفه
با سطح اطمینان ۹۵٪						
معنی داری	بیشترین	کمترین	اختلاف از میانگین	df	t	
۰/۰۰۱	۱/۶۲	۰/۰۴۳۲	۰/۰۸۵۸	۳۲۱	۰/۵۵۲	بنیادی
۰/۰۰۰	۰/۱۴۱	۰/۱۰۹	۰/۲۵۴	۳۲۱	۲/۸۶	دینامیکی
۰/۰۰۰	۰/۶۸۷	۰/۳۲۴	۰/۵۸۰	۳۲۱	۶/۱۷	امنیتی

منبع: محاسبات نگارندگان

جدول ۶: آماره میزان میانگین و انحراف استاندارد پیش بین شاخصهای امنیت شهری در ارومیه

اوزان کسب شده		میزان انحراف از معیار	میزان میانگین	مؤلفه‌های امنیت
وزن اکتسابی	وزن غیر اکتسابی			
۱۴	۱۶	۰/۱۲۲	۰/۱۳۸	بنیادی
۱۷	۲۲	۰/۱۰۹	۰/۲۰۸	دینامیکی
۲۲	۲۸	۰/۰۹۸	۰/۴۲۱	امنیتی

منبع: محاسبات نگارندگان

را پررنگ‌تر جلوه می‌دهد می‌باشد. این امر نشان می‌دهد برای حرکت به سمت امنیت شهری پایدار در شهر ارومیه این موارد در قالب مؤلفه بنیادی در اولویت و در قدم اول قرار دارد.

در ادامه فرایند دستیابی به اهداف پژوهش؛ سعی گردید به پیش‌بینی امنیت در فضاهای شهری ارومیه از طریق مؤلفه‌های بیان شده برای آن از دیدگاه ساختاری از مدل تحلیل تشخیص استفاده شود. در این راستا برای تدارک متغیر وابسته یا ملاک؛ تمامی شاخص‌های بیان شده برای مؤلفه‌های پژوهش مورد طبقه‌بندی قرار گرفتند. بنابراین شاخص‌هایی که از سوی شهروندان با میزان کمتر از میانگین مبنا ارزش‌گذاری شده بودند با عدد صفر و متغیرهایی که از سوی شهروندان با میزانی بیشتر از میزان میانگین مبنا ارزش‌گذاری شده بودند با عدد یک مشخص گردیده و طبقه بندی شدند.

تحلیل اولیه میزان پیش‌بینی مؤلفه‌های امنیت شهری در شهر ارومیه نشان می‌دهد که مؤلفه امنیتی با توجه به میزان میانگین و وزن اکتسابی دارای وضعیت مناسبی برای پیش

تحلیل نهایی اولویت مؤلفه‌های امنیت شهری از دیدگاه ساختارگرا در شهر ارومیه نشان می‌دهد که مؤلفه بنیادی با میزان اختلاف از میانگین پایین‌تر نسبت به دو مؤلفه دیگر با میزان ۰/۰۸۵۸ و میزان T پایین‌تر دارای وضعیت نامناسب‌تری نسبت به دو مؤلفه دیگر در شهر ارومیه از دیدگاه شهروندان می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد که توجه به عوامل ریشه‌ای و بنیادی در مبحث امنیت شهری در فضاهای شهری ارومیه از دیدگاه شهروندان می‌تواند در بسترسازی فضاهای امن شهر در این شهر بسیار راهگشا باشد. در وهله اول توجه به زیرساخت‌ها و منابع، به خصوص توزیع متوازن و بهینه آنها در تمامی نواحی شهری چه در متن کالبدی شهر و چه نواحی حاشیه‌ای و فقیر نشین خود می‌تواند محرک عمده‌ای برای کاهش ناامنی‌ها و احترام به امنیت در فضاهای شهری ارومیه باشد. مقوله بعدی که در این مؤلفه مهم و اساسی است تدوین آیین‌نامه‌های مرتبط، نهادهای مسئولیت‌پذیر و در نهایت عدم تبعیض برای قومیت‌ها به خصوص در این شهر که مقوله مهاجرت‌ها و ترکیب جمعیتی موجود این مسأله

شهر ارومیه بسیار حائز اهمیت باشد. دقت در وجود شرایط بافت فرسوده و نواحی مخروبه شهری در بروز ناهنجاری‌ها در نواحی شمالی و شمال غربی شهر، بافت‌های متصل به نواحی جنوبی شهر و نحوه طراحی شهری و تفاوت بروز ناامنی‌ها برای مثال در نواحی مرکزی و متمایل به شرق شهر که شدت پایین تری نسبت به نواحی شمالی و حتی جنوب شهر دارد می‌تواند پیش بینی بهتری از وضعیت امنیت در شهر ارومیه داشته باشد.

آماره نهایی تحلیل تشخیص نشان می‌دهد که برای پیش بینی امنیت در فضاهای شهری ارومیه مؤلفه ایمنی در ادامه تأیید نتایج اولیه تحلیل تشخیص با میزان پیش بینی کلی ۰/۵۰۲ دارای پیش بینی قوی تری برای امنیت در فضاهای شهری ارومیه می‌باشد. این در حالی است که مطابق با مقدار ویژه بدست آمده تحلیل تشخیص در پیش‌بینی امنیت در فضاهای شهری ارومیه با توجه به شاخص‌های مطرح شده برای آن ۰/۷۷ موفق عمل کرده است.

۵- نتیجه‌گیری

همانطور که گفته شد رویکرد ساختارگرا به امنیت با توجه به فرایند نظریه‌پردازی آن به ارزیابی مقوله امنیت

بینی امنیت شهری در شهر ارومیه می‌باشد.

تحلیل پیش بین واریانس یک طرفه مؤلفه‌های امنیت شهری نشان می‌دهد که رابطه بین پیش‌بینی این مؤلفه‌ها با امنیت شهری در ارومیه معنادار می‌باشد. تحلیل لامبدای ویلکز برای پیش‌بینی امنیت نشان می‌دهد که مؤلفه ایمنی میزان لامبدای کمتر و به مراتب قدرت پیش‌بینی بالایی نسبت به دیگر مؤلفه‌ها دارد. این مدعا به این خاطر است که در سنجه لامبدای ویلکز هرچه میزان بدست آمده به عدد ۱ نزدیک باشد قدرت پیش بینی کاهش می‌یابد. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده مؤلفه ایمنی با دارا بودن ۰/۲۱۱ میزان لامبدا کمتر از دو شاخص دیگر بوده و وزن اکتسابی آن برای پیش‌بینی امنیت نیز بالاتر از دو مؤلفه دیگر می‌باشد. مؤلفه ایمنی نشان‌دهنده وضعیت کالبدی شهر و ریخت‌شناسی آن در آفرینش فضاهای امن یا نا امن و بروز بیماری‌ها در شهر، تأثیر همجواری‌های مکانی در بروز امنیت و یا ناامنی شهری و کیفیت طراحی می‌باشد. در حقیقت نتایج بدست آمده در پیش‌بینی امنیت شهری در شهر ارومیه نشان گر این موضوع است که شرایط فوق، در وضع موجود هر چقدر دارای شرایط بارزتری باشد می‌تواند در کم و کیف امنیت و تحقق یا عدم تحقق آن در

جدول ۷: آماره تحلیل واریانس یک طرفه مؤلفه‌های امنیت شهری در ارومیه

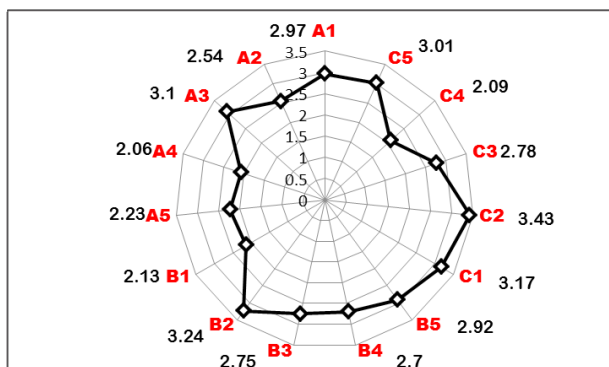
معنی داری	Df2	Df1	F	میزان لامبدای ویلکز	مؤلفه‌های امنیت
۰/۰۰۰	۳۲۱	۱	۱۳/۲۹	۰/۶۷۳	بنیادی
۰/۰۰۱	۳۲۱	۱	۱۴/۵۱	۰/۳۸۹	دینامیکی
۰/۰۰۰	۳۲۱	۱	۲۲/۰۶	۰/۲۰۱	امنیتی

منبع: محاسبات نگارندگان

جدول ۸: آماره تحلیل تشخیص برای پیش‌بینی امنیت در فضاهای شهری شهر ارومیه

سطح معنی داری	میزان پیش بینی کلی	مقدار ویژه	درصد واریانس کلی	میزان لامبدای ویلکز	مؤلفه‌های امنیت
۰/۰۰۱	۰/۲۸۷	۰/۷۷	۹۷/۶	۰/۳۴۵	بنیادی
۰/۰۰۰	۰/۳۰۴				دینامیکی
۰/۰۰۰	۰/۵۰۲				امنیتی

منبع: محاسبات نگارندگان

نگاره ۵: نمودار اهمیت شاخص‌های پژوهش^۱

یکی دیگر از اهداف تحلیلی پژوهش پیش‌بینی فرایند امنیت شهری با توجه به مؤلفه‌های پژوهش بود. هدف از این اقدام این بود که کدامیک از مؤلفه‌های منتخب با توجه به شرایط موجود بهتر می‌تواند فرایند تحقق امنیت در فضاهای شهری ارومیه را تحقق بخشد. این فرایند ارزیابی برای مؤلفه‌های پژوهش، مؤلفه ایمنی را با توجه به شاخص‌های تشکیل دهنده آن به عنوان مؤلفه‌ای می‌داند که با سرمایه‌گذاری فکری و برنامه‌ریزی بر روی آن می‌توان امنیت را با توجه به شرایط فعلی و نظرات شهروندان بهتر پیش‌بینی کرد. در مجموع نتایج پژوهش نشان داد که اولاً ارزیابی امنیت شهری در شهر ارومیه با توجه به مؤلفه‌های رویکرد ساختارگرا بر اساس ارتباط درونی قوی این مؤلفه‌ها درست تبیین شده است. دوماً اینکه تحلیل میزان اولویت برای برنامه‌ریزی بهتر جهت شناخت ضعف‌ها و قوت‌ها با توجه به شاخص‌های تشکیل دهنده سه مؤلفه رویکرد ساختارگرا مؤلفه بنیادی را به عنوان مؤلفه با اهمیت در راستای شناخت ضعف‌ها شناسایی کرد و سوماً اینکه بر اساس پیش‌بینی فرایند تحقق امنیت در فضاهای شهری ارومیه تحلیل داده‌ها نشان داد که با توجه به وضع موجود مؤلفه ایمنی بهتر می‌تواند فرایند تحقق امنیت در فضاهای شهری ارومیه را پیش‌بینی کند.

براساس شرایط کشورهای در حال توسعه می‌پردازد. مؤلفه‌های تشکیل دهنده آن نیز نشان از مشکلات و چالش‌های ریشه‌ای دارد که می‌تواند منجر به ناامنی در فضاهای شهری در این کشورها شود. با این پیش زمینه مؤلفه‌های این رویکرد در شهر ارومیه مورد ارزیابی قرار گرفت. برای ارزیابی چگونگی و درستی میزان تبیین مقوله امنیت در فضاهای شهری ارومیه ارتباط درونی مؤلفه‌های منتخب از دیدگاه ساختارگرا مورد سنجش قرار گرفت. در حقیقت این ارزیابی بر آن بود تا نشان دهد که آیا برای تبیین مقوله امنیت شهری در ارومیه مؤلفه‌ها و شاخص‌های منتخب از انسجام و ارتباط درونی برای نشان دادن این تبیین برخوردارند یا نه. این فرایند با میزان همبستگی بالا نشان داد که می‌توان با استفاده از مؤلفه‌های منتخب به ارزیابی امنیت شهری با توجه به مؤلفه‌های رویکرد ساختارگرا پرداخت. ارزیابی میزان اولویت مؤلفه‌های ایمنی از دیدگاه رویکرد ساختارگرا در شهر ارومیه به این علت بود که بتوان از طریق شناخت اهمیت مؤلفه‌ها با توجه به ضعف و قوت آنها به برنامه‌ریزی جهت بهبود سطح امنیت در فضاهای شهری در شهر ارومیه پرداخت. تحلیل شاخص‌های تشکیل دهنده مؤلفه‌های سه گانه مؤید این امر بود که شاخص‌هایی چون تأثیر نوع طراحی محیطی و کالبدی در بروز ناهنجاری‌ها و ناامنی شهری؛ تأثیر میزان کیفیت زندگی افراد در بروز ناامنی‌ها و ناهنجاری‌های شهری؛ تأثیر فقدان یا فرسودگی زیرساخت‌های شهری (مثل زیرساخت‌های ارتباطی و خدمات شهری) در بروز ناامنی‌های شهری؛ همچنین انزجار و بروز ناهنجاری به دلیل عدم عدالت در برخورداری از منابع ما بین محلات شهری و تأثیر همجواری محیط‌های مسکونی با فضاهای عمومی و باز شهری دارای اولویت و اهمیت بیشتری جهت برنامه‌ریزی برای بهبود شرایط آنها جهت بسترسازی مقوله امنیت در فضاهای شهری ارومیه می‌باشد.

۱- در این نمودار شاخص‌های مربوط به مؤلفه بنیادی با شناسه A شاخص‌های مربوط به مؤلفه دینامیکی با شناسه B و شاخص‌های مربوط به مؤلفه ایمنی با شناسه C مشخص شده اند.

منابع و مأخذ

- ناشی از مهاجرت در شهر اهواز)، فصلنامه جمعیت، شماره ۷۹.
- ۱۳- محمدی ده چشمه، مصطفی (۱۳۹۲) (ایمنی و پدافند غیر عامل شهری)، انتشارات دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ۱۴- نویدنیا، منیژه، ۱۳۸۸، (چندگانگی امنیت: امنیت ملی، عمومی و امنیت اجتماعی). (تهران: نشریه معاونت اجتماعی ناجا، فصلنامه مطالعات ۳۵، امنیت اجتماعی، شماره دوم و سوم.
- 15- American psychological Association, 2012, urban psychology, APA press.
- 16- Blaikie and Others, 2003, At Risk: natural hazards, people's vulnerability and disasters, UnknwonPeress.
- 17- Cutler, D., E. Glaeser and J. Vigdor, 2010, The Rise and Decline of the American Ghetto National Bureau of Economic Research, Working Paper 5881, Cambridge, MA.
- 18- Flacks. R, Social and Cultural Meaning of Student Revolt, Social Problems, 1998, Journal of Social Science, No 17.
- 19- Lang, Jan. 2005, Urban Design, Vilz University, Australia, vile university press.
- 20- Pelling, Mark, 2003, The Vulnerability of Cities: Natural Disasters and Social Resilience.
- 21- UN habitat, 2009, Strategic plan for safer cities 2008-2013, summary document.
- 22- Van den Berg, Leo, 2013, The safe city: safety and urban development in Europeancities, Ashgate publishing company.
- ۱- آلمن، ایروین، ۱۳۸۲، «محیط و رفتار اجتماعی: خلوت، فضای شخصی، قلمرو و ازدحام»، (علی نمازیان، مترجم) محل نشر تهران.
- ۲- افروغ، عماد، ۱۳۹۰، «فضا و نابرابری اجتماعی»، نشر دانشگاه تربیت مدرس، تهران.
- ۳- پوررضا، ابوالقاسم، ۱۳۸۵، «جامعه‌شناسی شهری»، انتشارات سمت.
- ۴- پیران، پرویز، ۱۳۸۴، «فقر و جنبش‌های اجتماعی در ایران»، فصلنامه نامه اجتماعی، شماره نامعلوم.
- ۵- دغاغله، کلهر؛ عقیل، سمیه ۱۳۸۹، «آسیب‌های شهری در تهران، وندالیسم، دختران فراری، زنان سرپرست خانوار و تکدی‌گری»، نشر جامعه‌شناسان، زیر نظر اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران.
- ۶- ربانی، رسول، ۱۳۸۹، «جامعه‌شناسی شهری»، نشر دانشگاه اصفهان.
- ۷- رهنمایی، پورموسوی؛ محمدتقی، موسی؛ ۱۳۸۵، «بررسی ناپایداری‌های امنیتی کلان شهر تهران بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار»، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۷.
- ۸- شکوئی، حسین، ۱۳۶۹، «جغرافیای اجتماعی شهر»، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- ۹- شهرداری ارومیه، ۱۳۹۱، «گزارش تحولات جمعیتی شهر ارومیه». ارومیه.
- ۱۰- گیوه‌چی، سعید، ۱۳۸۸، «تحلیل و ارائه الگوی مدیریت در سوانح شهری ناشی از مخاطرات زیست محیطی، مورد منطقه ۶»، (پایان‌نامه دوره دکتری)، گروه جغرافیا، دانشگاه تهران.
- ۱۱- محمدی ده‌چشمه، مصطفی، ۱۳۹۰، «مدلسازی مؤلفه‌های ریسک‌پذیر مؤثر بر ایمن‌سازی کلانشهر کرج»، (پایان‌نامه دوره دکتری) در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران.
- ۱۲- محمدی ده‌چشمه، محمدی ده چشمه؛ مصطفی، مسعود، ۱۳۹۱، (تحلیلی جغرافیایی بر نتایج اکولوژیکی